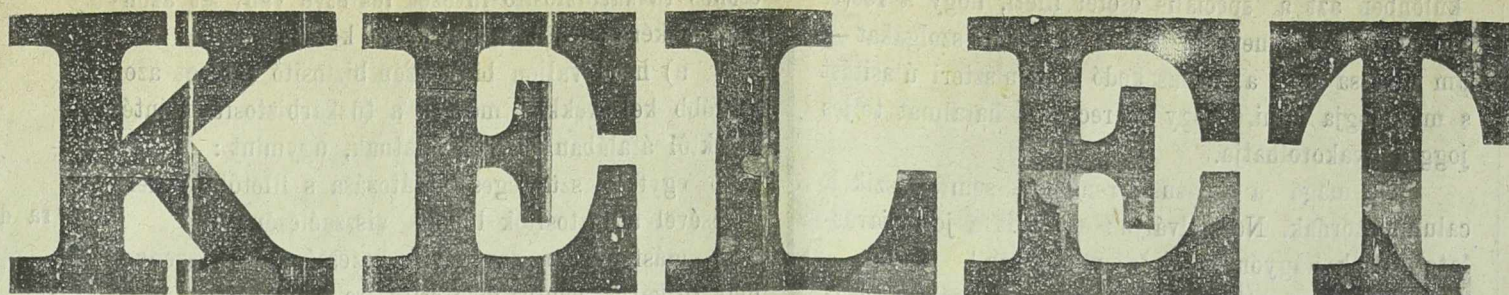

Előfizetési díj	
Vidékre postán vagy helyben házhoz	
hordva:	
Egész évre	12 frt.
Félévre	6 „
Negyedévre	3 „
Egy hóra	1 „
Egyes szám ára 5 kr.	

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:

Összes hasábozott görmond sor 6 kr. ára
Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelk Alajos (Wollzeile 22). Haasen
stein és Vogler (Neuer Markt 11).
Pesten: Lang Leopold (Erzsébet-tér 9. z.)

Nyilttéri cikkeik

görmond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállás:

Belső-farkasutca 76. szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

Az értékesb cikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

A „KELET” politikai és közgazd. napilap nyolczadik negyedévi folyamára.

A közelgő új negyedév küszöbén, a nélkül, hogy új program-adásnak szükségét látnók, egyszerűen fölkerjük lapunk t. pártolót hogy előfizetéseiket idején megtenni sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldésében fenakadás történjék.

A „Kelet”, mint eddig, ezután is hiv képviselője lesz az erdélyi részek érdekeinek, s míg mulaszthatlan kötelességének tartja az anyahonnal való unio rendszeres keresztülvitele mellett küzdeni, viszont nem téveszti szem elől a historiai mult által teremtett specialis viszonyok tekintetbe vételét, s aanyival inkább most, midőn a királyi biztosság megszüntetése folytán, még jobban előtérbe lép annak szükségessége, hogy minden felmerülő sajtólagos kérdés földerítését a nyilvánosság közegei, az erdélyrészi lapok, tekintsék elengedhetlen feladatuknak.

Ezt a feladatot jövőre is tölünk telhetőleg betöltjük s munkatársaink tekintélyes csoportja remélénünk engedi e törekvés sikerét, ha t. előfizetőink eddig tanusított támogatásukban ezután is részesítenek s maga az ország-rész intelligentiája lapunkat tekinti — mint eddig — a vidéki érdekek készséges közlönyül.

E szellemi és anyagi támogatás reményében nyitjuk meg az előfizetést.

Szász Béla,
felelős szerkesztő.

A „KELET” előfizetési ára:

Okt.—decz.	3 frt.
Egy hóra	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

A „KELET” TÁRCZÁJA.

Gyászlapok

a forradalom idejéből.

A zárandvármegyei oláh-lázadásnak 1848. évi márczius 15-től 1849. junius végeig terjedő rövid történeti vázlata.

Írta: ifj. Baternay Imre örök gyászemlékű vele szenvetett jó barátai számára.

1850.

VI.

A sors fordulata.

(Folytatás.)

Azok, kik ekkor az oláhok kínos fogságából szerencsésen kiszabadítottak a következők: Hollaki Gusztáv, Kozma Károly, Kozma Ferencz, Orbán János és Hollaki Imre nyugalmazott kapitány, ez utóbbi haldokló állapotban, és még mások. Szerencsés körülmény volt a bátor kis magyar csapatra nézve, hogy itt 300 egynehány Bihar megyei magyar ajku nemzetőr hozzájuk csatlakozott.

Másnap november 8-án megtudván Gáll fővezér, hogy Körösbányán és főképp Brádon sok magyar család tartatik fogságban, ezeknek kiszabadítását is megkísértendő, egész seregével Körösbányának indult és midőn az ottai erdőkből az országúton kijöttek, előttük állott, az ugynevezett Ternavai fennsík, a mintegy 20.000 főből álló oláhtábor. Ekkor a magyarok hős vezére, ismerve már tapasztalásból a oláhok hadifogásait, az általa előre kiszámított csataterv szerint úgy rendelkezett, hogy a csupán sokasága által rettenteni akaró oláhság előttök egy könnyen el ne illanbasson, gyalog vitézeink egy részét felparancsolta az éjszaki oldalon levő cziheres hegységre, a lovasságot pedig a Körösvize folytában

Az előfizetés pénzek, legczélszerűbben postai utalvánnyal, kiadó Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

Hirdetési díjainkat, hogy a vidéki t. iparosok is egyenlő kedvezményben részesüljenek a kolozsváriakkal, jövőre az egész erdélyi részekben felényire szállítjuk le, mit hazánk összes iparosainak becses figyelmébe ajánlunk.

A „KELET” kiadóhivatala.

A fővárosok rendezése.

Pssí, november 5.

(A.) Belsőervezésünk műve közeledik befejezéséhez. A törvénykezés a megyék s városok és községek önkormányzati élet rendezése már keresztülvitetett, ma még csak a Királyföld és a fővárosok rendezése várat magára, noha legujabban ez utóbbi is egész jelentékeny lépést tön megvalósulása irányában. A belügyminiszter a tegnapi ülésben a képviselőház elé terjesztette a fővárosok rendezése tárgyában közzétett törvényjavaslatokat. Ez 99 §-ból álló terjedelmes munkát, mely igen kimerítő és érdekes statisztikai adatokat tartalmazó indoklással van ellátva. Maga a törvényjavaslat nagyban és egészben véve ugyanaz, melyet a kormány a mult évben a képviselőház elé juttatott s mely akkor nemcsak az osztályok, hanem a központi bizottmány tárgyalásain is átesett. Az új javaslat lehetőleg el-sajátítani iparkodik a központi bizottmány módosításait és két fontos elvi kérdésben a közvélemény óhajainak oly concessiókat tesz, melyek minden oldalon a legkedvezőbb fogadtatásban részesülnek.

E két engedmény a következő: A főispáni intézmény, továbbá a virilis szavazatok a fővárosra nézve elejtettek. Főispán nem lesz, de miután az mulhatatlanul szükséges, hogy valamint a megyékben és szabad kir. városokban ugya fővárosi municipiumban is legyen oly köze, mely a korona nevében gyakorolja az állam főfelügyeleti és ellenőrzési jogát, a polgármesteri állás olyképen szabályoztatott, hogy az a korona s a fővárosi polgárok igényeit egyaránt számba vegye. A főpolgármesteri állomás betöltése ügyében a törvényjavaslat ugyanis azt határozta, hogy a képviselőtestület három jelöltet választ, kiknek sorából a király a főpolgár-

mestert kinevezi. Ez igen helyes kisegítő mód, mert minden érdeket kielégít. A koronának kell, hogy bizonyos organuma legyen, mely a főváros bel-kormányzatát figyelemmel kísérje; e tekintetben a főváros sem kívánhat magának privilegiumot, az állam főfelügyeleti joga alól ő épen oly kevésbé vonhatja ki magát, mint a többi helyhatóság s azért kétszeresen örvendetes, hogy a főfelügyelet kérdése olyan megoldást nyert, mely a polgárság féltékenységet az állam fensőségével összhangzatba hozza.

Még fontosabb a virilis szavazatok intézménye, mely a vidéken mindenütt igen czélszerűnek bizonyult. Csakhogy a fővárosban egészen mások a viszonyok s azért a nevezett intézmény behozatala itt soknemű és alapos aggályra adott alkalmat. A főváros 200 legnagyobb adófizetője nagyjából az összes osztályokhoz tartozik, melyek még nem magyarosodtak meg, a többség az ugynevezett nyárs polgárok sorából került volna ki, a kik politikai ügyekkel eddig nem igen foglalkoztak, kik sokkal szűkebb szellemi látkörrel bírnak, sem hogy egy főváros ügyeinek modern szellemben való vezetését iránt kezességet nyújthassanak. Ez okból a belügyminiszter törvényjavaslata mellőzi a virilis szavazatok intézményét, és a város conservatívabb érdekeinek védelmére azt ajánlja, hogy a főváros képviselőtestülete felerészben az összes választó polgárok által, felerészben pedig a főváros 1200 legnagyobb adófizetője által sajt kebeléből választatik. Így azután az egyoldalul elutaltatott uralomra kerültenek aggályai el van táolítva a nélkül, hogy a vagyonosabb osztályok jog befolyása a város vagyoni viszonyainak kormányzására ki lenne rekesztve.

A belügyminiszter törvényjavaslata általában azon törekvést árulja el, hogy a közvélemény igényeit a józan kormányzati elvekkel összhangzatba hozza. Ez okból kétségtelen, hogy a javaslat min-ön radikalisabb módosítás nélkül törvényre öre fog melletni, noha másrészt bizonyos, hogy egyes pontinál az eszmék barcza igen éles folyamatot veend, különösen miután Pest város egyik képviselője Steinger Gyula ur a javaslat nagyobb részét gyökeresen módosítani ohtaján. Módosítványai azonban csak igen ritka esetben állják ki a tüpróbát s igen kevés az, mely közülök elfogadható.

Egy socialis kérdés.

III. *)

(M. A.) Korunk munkásainak küzdelme a munkaidő megrövidítéseért nem czélozza azt,

*) A mult cikk hemicán sajtóhibából I. volt II. helyett.

irányában el is érkezett és midőn az oda beforduló országúton lenne, az e tájon délről fekvő két hegyoldal közt megszólalt egy ágyuszerű durranás, mely eleinte rémültsébe ejtette a csekély számú magyar-sereget, tartván attól, hogy a temérdek oláhság valamely rendes és ágyukkal ellátott sereggel szaporított meg, de páratlan lelkiületté vezérük biztatására mindjárt előbbre nyomulván, meggyőződtek, hogy az említett ágyu-hang, egy az oláhok által ágyunak használt nagybőszérű aranytörő vasmoszár kistűséből eredt, mely tulságosan levén holmi vadsarabokkal és kövel megtöltve, szétrepedt s a körülállók nagyrészét — mint a színhelye mutatta — halálosan lesújtotta, kaptak ugyan az oláhok néhány lovass kíséretében egy ágyut, melyet azonban a magyarokra minden kísérletük daczára el nem sűthetvén, azzal kísérőijelőre eltakartottak. Ez alatt a magyarok is, előbb ágyujokból, azután apróbb fegyverekből oly derekasan tüzeltek és nyomták vissza az oláhokat, hogy ezek nem a brádi hidon, hanem a Körös vizén keresztül egyenesen részint Valyébrál helységének, részint a magyarok jobb oldalán levő, rds hegyek közé menekültek; közülök 80 egynehánytt is a csatérán maradván, mit a magyarok vezére átván, lovasságát rögtön ügetve küldte be Brádra e riticus perczen a bezárt magyarok életét, a rájuk éző veszélytől megmenteni.

Nem lesz érdektelen megemlíteni azon sanyaságot is, melyet a szegény magyaroknak kellett en idő alatt szenvednie, mert a ternavai csata és ál öragnakemlített két rendbeli felszólítása által felbőszült Brádon levő oláhság nagyrészé vad dübben, a magyarok általános meggyilkolását elhatározta, ezek azonban lármájukból szándékukat megdván és a helységben már akkor folyamatban levő ablakaikból is látható harcz által felbátorítva, bent levő butorok egyrészevel az ajtókat és ablakat lehetőleg eltorlaszolták, más részével pedig agokat felfegyvereztek, a veszély végperczében u-csepp vérig való önvédelemükre egyről egyig

a mit elődeik akartak, hogy t. i. a hétfő a munkásünetelés napja legyen, hanem — mint ez másoldalú törekvésekből kitünik — hogy a munkaidő megrövidítése csökkentvén a productumok mennyiségét s ez által emelvén azoknak árát, a magasb munkadíjt is lehetővé tegye. Ezt czélozza azon kívánsat is, hogy a darabszám mellőztével a napszám szerénti munka hozassék be, minthogy az előbbi a munkást gyorsabb tevékenységre, vagyis lehetőleg sok munkatárgynak előállítására ösztönzi.

A díjemelkedés azonban legtöbbször a munkatárgy árát is felszökkenti s azon veszélylyel fenyeget, hogy idegen piacok természetényei fognak a belföldi piacokon is uralkodni. Ennek elejét veendő, a munkás-egyesületek minden munkásnak solidaritását igyekeznek létrehozni, ugy számítván, hogy ha a munkadíj minden országban egyenlően emeltetik fel, ez mitem változtat sehol sem a productumoknak létező árszónyán. Ezen eszme vezetett az internatíonalis munkás-egyesülethez, nem a Franciaországban észleltetűvő vált social-politicus, hanem az angol egyesületek értelmében, mely szerint valamennyi ország munkásainak mindig egyenlő követelésekkel kell fellépni.

Daczára e tervezett solidaritásnak — melynek nehézségeit a létesítési kör óriási terjedelmén kívül legközvetlenekebb tervé újabb időben csak maga a női munkaerőnek szükségessé vált számításba vétele is — mind általánosabbá válik még a munkások közt is azon érzet, hogy a díjemelés leghatályosabbnak vélt eszközei, a munkabeszüntetések (strike) kevés kilátást nyújtanak a sikerhez s legtöbbször nem nagy hasznót, de igen súlyos károkat okoznak. Az eddigi eredménytelenséget igen sokan tulajdonítják ugyan még a megfelelő erős szervezet hiányának s ebben van is némi igazsok, csakhogy nemsokára azon meggyőződésre kell jönniök, hogy épen e szervezet a merő lehetlenség, mert ez idő szerint az általános önkéntes megegyezés nem létesíthető s a mi azt pótolhatná, a társulási kényszer joga nem létezik.

De ha nem elég nagy is a munkásoknak a díjemelést czélzó munkabeszüntetésekben nyilvánuló hatalma arra, hogy aggodalmat keltsen fel, ez nem egészen nyomható el azóta, hogy czéljuk elérésére egészen különböző más utat

készen voltak, de a magyar lovasságnak hirtelen megérkezése szerencsésen megmentette, mert ezeket megpillantva az örök a többi oláhokkal együtt szaladni kezdettek, a magyarok pedig ezt látva fogságukból kimentették és szabadítóikat örömkönyűk között örvöztölték, s a kiadott vezéri parancs következtében életök megmentése végett csaknem minden javaikat odahagyva, egy óra eltelte után a hős sereggel Magyarhonda menekülendők, utak is indultak.

Hálás köszönetet lehet mondani ezen derék és elszánt öragnak. Nemcsak élete folytáig, de még siron tul is halhatatlan marad emléke annyi magyar élet dícsőséges megmentőjének, mert ha ezen derék vezér szívére nem veszi a szerencsétlen magyarok állapotát, akkor kivétel nélkül mindnyájan — mit minden körülmény kétségen kívül bizonyít — mar-taléklájává lesznek a kegyelmet nem ismerő vad népnek.

Végre a helybeli oláh lelkésznek Bancs Togyernek keményen megparancsolta Gáll, hogy a meggyilkolt Brády család holt tetemeinek koporsót csináltasson és illően temettesse el. Ezután a megmen-tett magyarokkal — mint fentebb is említve volt — nem sokat időzvé, visszatért. Utközben az ország-utól nem meze eső helyre a Brádyék meggyilkolása színhelyére lovagolván, keserű érzéssel kellett látnia, hogy a véredek által legyilkolt Brády Pál csecsemő leánykájának holteste a szabad ég alatt — a többi meggyilkoltaknak csak kevés földdel behintett tetemein felül hever, mire rendes eltemetéséskig is földdeli betakarásukat elrendelte. Visszaindulván a kis gyermeknek a gyászhelyen talált kalapját magához vette oly nyilatkozattal és feltétellel, hogy a szerencsétlen család Magyarhonda levő rokonainak örök gyászemlékűl átadja.

(Foly. köv.)

is választottak, Eddig csak a munkaadókkal viszálykodtak, csak saját eszközeikkel — a munkának bizonyos díjtételen alól megtagadásával — támadták meg őket, a nélkül, hogy idegen segélyhez folyamodtak volna. S a körülmények szerint módosuló munkadíj-nagyság mindig e — kétségkívül jogos — küzdelemnek, vagy bekövetkezett kiegyezésnek volt eredménye. Jelenleg azonban a munkások, képteleneknek érezvén magukat követeléseik érvényesítésére, másutt keresik a támaszt; a kormányok s törvényhozásoktól, melyek eddig egyik pártot sem támogatták a másiknak hátrányára s csak az erőszakoskodások elhárítására szorítottak — túlsúlyukat biztosító intézményeket töreksenek kieszközölni. Ez által az előbb nemzetgazdasági munkáskérdés egészen politikai jellegűt nyer.

A változás Franciaországból indult ki, s egyik nem épen óhajtott gyümölcsét képezi az 1789-i forradalomnak. Benne és általa lőnek kifejtve a különböző rendszerek, melyek az állam feladatát tűzik ki, hogy erőit a munkásosztály érdekében használja, hogy a munkáskérdésnél a munkás oldala mellé állván, az eldöntést annak óhaja szerint eszközölje. És e felfogás közös minden social- és communisticus rendszerrel, sőt épen a jellegző mozzanatot képezi azoknak rendszerében.

Ha p. Fourier indítványba hozza, hogy valamely vállalat egész bevétele állandó arány szerint a munka, tőke és vállalkozó közt osztassék fel, tehát a munkásnak az értékviszonyoktól független díjazása s a tőkének a készítmény ára által nem feltételezett kamatoztatása helyett az osztalék alkalmaztassék, e kívánság nem új Fourier rendszerében, hanem — mint már fennebb érintők, előbb is ismeretes volt. Az sem jellegzi e rendszert, hogy épen $\frac{1}{12}$ részt ad a munkának, $\frac{1}{12}$ -et a tőkének s $\frac{3}{12}$ -et a vállalkozónak, mert a számarány itt egészen mellékes (s nem volna általában kedves a munkások előtt sem, kik némely üzletágnál a jövedelemből sokkal kedvezőbb arányban részesülnek); a jellegző csak az, hogy ezen osztalékot a törvényhozás állapítsa meg.

Ha Louis Blanc a „munka szervezté”-ben azt kívánja, hogy a tőketulajdonosoktól a kormány kamat mellett tőkét vegyen el s közös termelés végett adja át a munkásoknak, ez épen nem a socialismus találmánya, hanem benne van a productiv-társulás rendszerében s mint az osztalék, régebben is alkalmazva volt. A jellegző Blanc socialismusára nézve szintén csak a fennebbivel közös kívánsága a kormány vagy törvényhozás beavatkozásának.

S ha végül Proudhon a törvényhozás által a kamatlatat felemeltetni, a földtulajdont kisajátítani s a munkások közt kiosztani akarja; e rendszerben is nem a jellegző, hogy a munkából egyszersmind vállalkozót s tőketulajdonost is csinál, hanem, hogy céljának eszközeit a törvényhozó s végrehajtó hatalom beavatkozásában keresi.

(Vége következik.)

— Egy egyetemi tanártól vesszük a következő sorokat:

(o.) A „Pester Lloyd” 255-dik számának 2-ik mellékletében valami szögletes (□) ember panaszkodik a kolozsvári egyetem ügyei felől.

Első panasza a miniszteri (s nem mint ő mondja királyi) biztos, gr. Mikó Imre elnöki beszédét illeti; a szögletes ur t. i. neheztel, hogy a nemes gróf, ki drága hazájának annyi nyomorteljes évében együtt szenvedt nemzetével, a sok áldozatba került orvoslásnak is pars magna fuit, miért inté aggodó lélekkel a tanári kart, hogy az „új” tanok hirdetésében óvatossá legyen s „mindeneket megpróbálva” csak a jót tartsa meg. A calumniator audax e figyelmeztetésben a conservatismus baglyát hallá hahogni. Mi azt hisszük, hogy a nemes gróf teljes szívéből fog örömetleni, ha a magyar kir. tudomány egyetem német denunciatóra egy Virchowvá, egy Bunsenné, Helmholtzcsá, Du Boy Rajmondcsá sat, női ki magát önálló kutatásai folytán (mert a denuncians azt fíngalja, hogy gr. Mikó a kutatás (Forschung) ellen szól), de alig hisszük, hogy tévedt volna, midőn a kalandos, hogy ne mondjuk kolontos, theorematikus után szajkózása ellenében óva inté az új és fiatal tanári kart. A kutatás ellen egy szót sem szolt gr. Mikó, csak a magát mindentudóként áruoló wissenschaftlicher Eigendünkel-“től óhajta mentve látni ez intézetet, mely a nemzet következő öltőinek sorsát tartja kezében. A mi különben a kutatást illeti — az sokféle lehet. A Budvár oldalában is turkált egy egész sereg kutató, hanem nem a Dárius kincséhez, hanem a nagy-szebeni épületbe jutottak.

A sátor második panasza a teljes egyhangúsággal választott rector eljárása ellen szól, ki állítólag visszaél már is hatalmával (?). Vagy igaz neheztelése van a szögletes urnak a rector irányában, vagy nincs. Ha igaz: ott a senatus és a minisztérium, melyek, mint felebbviteli forumok, lehetlen, hogy igazságot ne szolgáltatassanak a zsarnoki elnyomás alatt nyögő ártatlanságnak. Ha nem nó akkor nem akarunk nevet adni ez eljárásnak. A mi

különben azt a specialis esetet illeti, hogy a rector „önhatalmilag” nevezte ki az egyetemi szolgákat — ám olvassa meg a panaszkodó a miniszteri útastást s meg fogja látni, hogy a rector e hatalmat teljes joggal gyakorolhatja.

De maga a senatusi rendszer sem tetszik a calumniatornak. Nos, elvárjuk ez iránt a jobb javaslatot. Csak nagyon szögletes ne legyen!

Végül szeretnénk volna, ha a felszólaló megmaradt volna az igazságnál. Azt mondja „ugyanis, hogy az egyetemi könyvtár dotatiója ez évnegyedben összesen csak 500 frt. Nem áll. A rendes költségvetési összegben felül ez évben is még 2000 frt van határozva, jövőre pedig a pénzügyi bizottság 3000 frt rendkívüli dotatiót javall.

Különben pedig: rossz madár, a melyik. . .

Az országgyűlési tizenhatos bizottság f. hó 5-iki ülésében két kérdés fölött történt megállapodás. A tanácskozmány első tárgyat képezte a fővárosi rendőrség kérdése; a bizottság egyhangulag elfogadta azt az elvet, hogy a főváros rendőrségét véglegesen az államnak kell átvennie, de az iránt külön rendőri törvényt kell hozni; az ideiglenes állapotra nézve pedig gróf Szapáry Gyula indítványára a következő egyhangú megállapodás jött létre. „Azon esetre, ha a főváros egyesítése a fővárosi rendőrségről szóló törvény meg nem alkotott, — az egyesítés napjától kezdve a rendőrség végleges rendezése a főváros rendőri közegei a belügyminiszter hatósága alá helyezettnek, a ki a rendőrségi közegek kinevezésének és elmozdításának, valamint a rendőrségi felbontások felett határozásnak jogával felruháztatik. A rendőrség költségeit illetőleg, ideiglen a fővárosokban jelenleg e célra fordított összeg általánkp, az egyesített főváros által a kincstárnak megtérítendő, és a belügyminisztérium költségvetésébe felveendő.

A virilis szavazatokat illetőleg pedig elfogadtattott ama compromissum, mely szerint az 1200 leg több adót fizetőből 200-at az összes választók választanak s e 200 képviseli a virilis szavazatokat a fővárosi bizottmányban. E compromissum eszméje Drák Ferencztől származik s a tegnapi minisztertanácsban ezt a kormány is elfogadta, mit a mai bizottmányi ülésben a belügyminiszter tudatott.

Az osztrák nemzetbank írja a „P. N.” nem akarja a hurkot, melyet a monopolium neki kezdé adott, a pénzvilág nyakáról levenni. A crisis kitűző felbén van s a pesti piacnak a bank pénz helyett azt a gunyt vetteti oda bécsi közlönyei által, hogy hiszen Pesten másfél millió hever elhelyezhetlenül főköntézetben. Arról azonban halgatnak, hogy a legelső hitelű pesti intézeteknek rendszeren nyújtani szokott specialhitelt a bank kereken megtagadta.

Köztudomásu, hogy a magyar pénzügy miniszter az osztrák pénzügyminiszterrel abban állapodott meg, hogy ez a bécsi banknál közbenjár, hogy a bank a magyarországi fiókok jogos igényeinek azonnal megfeleljen, és úgy tudjuk, hogy csak ama föltétel mellett történt az a megállapodás, hogy első sorban az osztrák nemzeti bankkal kezdendők meg a tárgyalások. Az említett föltétel, nem keressük, ki hibája folytán, mindaddig teljesedésbe nem ment, s majdnem leirhatatlan az indignáció, mely e miatt a pesti piacon ez idő szerint uralkodik. A nemz. bank visszautasítja a helybeli pénzintézetek váltóit, ezek egy része nyakra-főre felmondja a depókat s ha e dolog még csak néhány napig így foly, a legnagyobb arányu deroute előtt állunk. Figyelmeztetjük azonban a bécsi urakat, hogy ennek a nyomásnak egészen más következménye lehet, mint a minőt várnak. Az országgyűlés együtt van, s a rendkívüli viszonyok rendkívüli intézkedéseket tehetnek szükségessé.

A horvát regnicolaris bizottság által készített törvényjavaslásban foglalt módosítások leginkább az 1868. év XXX. törvényezikk következő szakaszaival vonatkoznak a 7. és 8. szakaszra, mely Magyarország és Horvátország közt létező közös ügyekről szól, a 11. és 12-ik szakaszra, mely a pénzügyi arányt határozza meg, a kért tágabb autonómia következtében eleusének a 13—28. szakaszok, melyek helyébe két új jönne, változást szenvedne még a 28., 30., 32., 33., 38., 39., 42., 43., 45., 48. és 51. szakasz.

A Fiuméra vonatkozó rész nagyon engedékeny hangon szerkesztetett; a magyar országgyűlési követek választási módja megtartott csak a szám nyert változást, melynek megváltoztatását a törvény különben is fenntartotta.

Prica osztályfőnök betegsége miatt kényszerül elutazni, mi a tárgyalások menetét kissé hátráltatja. Prica ugyanis, mint a magyar kormányának minteg neutralis közvetítő közege volt a horvát és magyar bizottság közt.

BELFÖLD.

A külföldi megyei kölcsönös tűzkárbi-
tosító társulat.

(Folytatás.)

És ezekből előadtam azon alapelveket, az egyszerű, minden szövevényes kértelműségű eljárás módokat, melyek a külföldi

csönös tűzkárbiztosító-intézet fektetve van, itt azonban önkénytelenül merül fel a kérdés:

a) hogy vajlon bir-e ezen biztosító intézet azon legfőbb kellekkel, melyek a tűzkárbiztosítási intézetektől általában megkívántatnak, ugymint:

egyfelől szükséges korlátozása s illetőleg ellenőrzésével a biztosítók lehető visszaélésének;

másfelől megnyugtató kezeséggel a szenvedett tűzkárok pontos megtérítésére nézve, és

b) vajlon — mint tisztán humanisticus intézmény — a napjainkban nagyobb terjedelmet vett magán-tűzkárbiztosítóintézetekkel szemben, nyújt-e oly biztos előnyöket, melyek föntartását a közönség érdekében szükséges és hasznossá tennék?

Ezen felmerült kérdésekre a feleletet határozottan „igen”-be vélem foglalhatónak, bizonyítékul a következőket hozván fel, és pedig: a mi az első kérdésnek a visszaélések ellenőrzésére vonatkozó részét illeti, a szabályzatban feltaláljuk ama korlátozást a biztosított tagnak, mely által kellőleg van gátolva abban, hogy a történhető tűzkárt magára nézve nyereséggé tehesse, mert ugyanis:

a biztosított tárgyak értéke — kár esetén — csak hiteles becslő alapján térítettik meg, a becsült pedig társulati tagok vitetik keresztül, kik egyszerűsmind, mint biztosítók, saját érdeküknél fogva az ellenőrzésre vannak hivatva, míg

a kártérítési összeg a biztosított tőkénél magasabb nem lehet, ha szintén a becsérték túl haladna is azt — minélfogva tehát a káros sem kára valószínűsége kértékénél, sem biztosított összegénél magasabb kártérítéshez, azaz nyereséghez nem juthat — ellenben

ha a tűztől óva maradt vagy megmentett vagyonát eltitkolná, ha többet jelentene be kárul vallottnak, mint a mennyivel az égést közvetlen megelőzőleg birt, ha a becsütöket részrehajlásra kívánna bírni, elveszti kártérítési igényét.

A mi pedig ugyane kérdés másik ágát, t. i. a kártérítések biztosságát illeti, megjegyzem, hogy a kölcsönös biztosító társulatoknak épen ez legfőbb elődalk — mennyiben a kártérítésekre fordítható alapot — nem egy néhány részvényes által kockáztatott bizonyos összegbe, de a biztosító, mint egyszersmind biztosított tagoknak fizetési képességében találjuk fel.

A második kérdést, t. i. ha vajlon a magán-biztosítóintézetekkel szemben, szükséges-e föntartása a közérdekből, és nyújt-e oly előnyöket, melyek föntartását hasznossá tennék? a következőkben vélem megoldhatónak:

Habár az utóbbi évtizedben hazánkban is a tűzkárbiztosítási ügy körül, jelentékenynek tetsző lendület mutatkozik, mindazonáltal minálunk még nem birt annyira meghonosodni, és népünknek annak általános szükségzetét még nem találjuk annyira kifejeletnek, hogy ez irányban szükségünket kielégítettnek mondhatnók, sőt épen ellenkezőleg, a népnél és különösen alsóbb rendű mezőgazdánkban, a biztosítás iránt még mindig bizonyos hideg közönyösséget észlelhetünk, melyet csak primitív állapotunkból fokozatos kibontakozás, a műveltség bizonyos fokának elérése, és mindenekefelett a munka, szorgalom és takarékosági szellem fejlődése által győzhetünk le.

Ily viszonyok között tehát, ez alapszerkezetében oly egyszerű megyei intézet, melynek tisztán humanisticus célján kívül semmi más melléknyereszkedési törekvései nincsenek, hogy még igazgatása és ügyvitelénél is minden költséget, minden kiadást, nélkülözhetővé tett, legalkalmasabb arra, hogy általa népünk a biztosítás jótékonyosságának ismertetére vezetessék s a biztosítási ügy iránti érdeklőségnek felkeltése által, egyszersmind annak szükségérzete kifejtessék.

Első sorban tehát a megyei kölcsönös tűzkár-biztosító-, mintegy családi intézménynek föntartása szükséges azért, hogy mezőgazdánkunk a biztosítás ügye iránt még mindig uralgó közönyösséget megtörje, s a tűzkárbiztosítás igénybevételét lehetővé tegye számos olyanok részére is, kik különben minden más idegen nyereszkedő biztosító-társulattól idegenkednek, — másfelől, szükséges azért, mert általánosan elismert tény az, hogy a kölcsönös biztosító-intézetek a nyereszkedő intézetekkel szemben legűdvösebben folynak be, a verseny elvének föntartására.

Egy fontosabb és a társulat tagjait legmélyebben érdeklő előnyét pedig mindenesetre a díjak csekélyége képezi, melyet egyedül az intézet emberhátrátias szeretete tesz lehetővé az által, hogy minden más címek alatti kiadások mellőzésevel, csakis a történt tűzkárok megtérítésére szorítkozzék, és az erre fordítandó összeget osztja fel, minit fizetendő díj tagjaira.

És itt helyén lesz talán, a társulat ezamadásai-ból említett előny kimutatására a következő adatok elősorolása:

A társulatnak 1868-ik évi július 1-én napján történt megalakulása alkalmával a biztosítás végett bevallott összeg tett 400,000 forintot.

A jelenben pedig 1089 társulati tagnak biztosítva van 872 lakháza, 2089 gazdasági épülete és takarmánya összesen 537,530 forintban.

A lefolyt 4 év és 3 hó alatt a társulatot érdeklő tűzkáresetekét megtérített kártérzés pedig:

az 1868-dik évben tett 3630 forint
az 1870-dik „ „ „ „ „ 4637 „ „
az 1871-dik „ „ „ „ „ 3173 „ „

Összesen 11440 forint.

Ezen károsszegnek megtérítése végett a tagokra díjrésztben kiíratott

1869-dik évi december 10-én . . . 1 % és
1871-dik évi május végén 1 %

E szerint föntállása óta lefolyt 4 év és 3 hónap alatt minden társulati tag fizetett:

a) a társulatba álltakor előlegben 100 forint után 1 forintot

b) két díjrésztben 100 forint után 2 „ „

Összesen tehát 100 forint után 3 forintot.

(Vége köv.)

KÜLFÖLD.

Kolozsvárt 1872 october 6.

Egy francia lap a Bazaine-ügyre vonatkozólag érdekes okmányt közöl. Ez egy beszélgetés leírása, mely 1870. oct. 21-én Bismarck herceg és Ramcan Versailles maijeje közt tartott; Ramcan ur ezen okmányt már akkor nyilvánosságra hozta, midőn Bazaine perbefogadásáról még szó sem volt. A beszélgetés több mozzanatai következők:

Igen! igen, maire ur — mondá a többek közt Bismarck szívarra gyujtva — úgy látszik, hogy a telet önöknél töltjük s mégis rendkívül óhajtanék Berlinbe visszatérni.

„Nekünk ez ép oly kevésse kellemes, mint önnek — válaszolt Ramcan ur; — de miért maradnak itt?”

„Választások nélkül béke nem lehetséges. E pillanatban senki sincs, ki magára venni merné azt, hogy Franciaországot lekötéllezze; sem Chambord gróf, sem az Orleansok, sem a császárné-regenszó. Franciaország mégis békét akar és Németország is, Kénytelenek leszünk III. Napoleonnal alkudozni s őt reátok erőszakolni.

„Ezt ön nem teendi. Franciaország ezt halálos sértésnek venné.”

De a győző érdekének megfelelő, hogy a legyőzöttet oly hatalom kezeiben hagyja, mely csak praetorianusaira támaszkodhatik. Akkor aztán bizonyos, hogy a legyőzött nem igen gondolja a külföldi megujítására. Hihetetlen, mily fokra vitte a császári kormány a corruptiót. Ismeri ön a Tullerákban talált okmányokat?”

„Nem ismerem gróf ur; ön tudja, hogy egy hó óta semmiről sem értesülünk!”

„Ez okmányok igen érdekesek. A democrata párt koryphaeusai is compromittáltak! én ezt kis lapunkban nyilvánosságra hozatom!”

„Ön rosszul hiszi, folytatá Bismarck, hogy III. Napoleon uralmának nincsenek többé gyökerei: a hadsereg még mellette van.

Ramcan ur tagadólág intett, mire Bismarck következő nyilatkozatot tele:

„Boyer tábornok, kit Bazaine tábornagy küldött, azért jött, hogy Napoleon nevében a békéről alkudozzék. Ha alkudozunk s a metzi helzörséget el hagyjuk vonulni, ő Girondéa fog megbuzódni azon kötelezettséggel, hogy három hónapig nem harczol s az eseményeket bevárja. Akkor mi azon 200 ezer emberrel rendelkezünk, mely most Metz alatt áll; akkor két hadsereget alakítunk, melyek egész Franciaországot bejárják s az ő költségen fognak élni. Páris a vidékre számít, a vidék pedig Párisra. Ez kettős tévedés.”

E beszélgetés tehát világos tanúsága annak, hogy Bazaine a háboru idején olyan capitulationalis feltételeket ajánlott Bismarcknak, melyek az ország akkori egyetlen seregét harczképtelenné tették volna. Ez különben nem újság; már többen állították s a nemsokára meginduló perben igen nevezetes vádpontot fog Bazaine ellen képezni.

Rómából írják f. h. 30-ról Vincenzi közmunka-miniszter a napokban tért vissza körútjából Rómába s igen szomorú híreket hozott az áradások által okozott pusztításokról. Megközelítő becslés szerint a konstaltált károk helyreépítése már eddigéig is több mint 20 millió lírát veend igénybe s mint hogy a romból elem folyvást nagyobb s nagyobb területeket áraszt el, előre látható, hogy még ezen összeg sem lesz elegendő. Egyedül Mantua tartományban 1000 □ kilometernyi terület áll víz alatt és sok ezer család fosztatott meg hajlékától, A véginségre jutottak fölségelésére a belügyminisztérium 700,000 lírát utalványozott; a töltések ideiglenes, a veszély pillanatának megfelelő kijavítására egy millió líra kívánatik. Victor Emanuel Nápolyból 40,000 lírát küldött Mantua tartomány segélyezési bizottsága kezéhez, mindenfelé gyűjtéseket eszközölnek, melyek már oly jelentékeny eredménnyel folynak, miszerint remélhető, hogy a veszélytől megkímélt tartományok összes lokossága részt veend a felsőolaszországi testvérek felségelésében.

Legaggasztóbb az, hogy a szerencsétlenség vége be nem látható. 1839-ben a Pó kiáradása 77 napig tartott s az idén az esőzés gyakoribb és tartósabb. A parlamentnek mindenesetre azonnal egybeülése után, rendkívüli hitelt kell megszavaznia.

Védekezés.

Tisztelt szerkesztőség!

Becses lapja mult hó 30-áról a Felvincz és kocsárdi állomások közt történt vasuti balesetről egy cikket hozott, mely ámbár állítólag egy szemtanu által lett írva, a tényállást az igazságtól oly eltérőleg állítja elő, hogy hivatva érzem magamat ezen cikkek tartalmát már azért is helyreigazítani, hogy egyrészt az ily elferdített állítás által nyugtalanított t. közönséget felvilágosítsam, — másrészt az ily kihívó sértő modorral megítélt hivatali működésemet igazoljam, azért kérem a tisztelt szerkesztőséget ezen sorokat becses lapjába felvenni.

Szemtanu állítja, hogy a rendes vonat elindulás előtt egy kézzel hajtható kis szekér indult volna 12 emberrel a vonalra azon kisértéssel, hogy bizonyos helyre a rendes vonatot megelőzőleg megérkezzenek.

Erre azt felelem, hogy a rendes vonat minden baleset nélkül rendes időben Vásárhelyt megérkezett, a baleset pedig nem egy a kocsárdi, hanem a felvinczi állomástól kibocsátott kis kocsival és egy rendkívüli szintén a felvinczi állomástól kimenő kavicsvonattal történt.

Ha az ön szemtanuja a mozdonyt egy roppant mélyedésbe fúrni látta, csak azt emelem ki, hogy a történt helyen a töltés magassága alig négy láb.

Még az állítólag történt jelentésként sérülés is találmány, mert csak szolgálati személyzet volt a vonaton és ezeknek sem történt a legkisebb baja.

Az elősoroltakból kitűnik, hogy a kocsárdi állomás főnöke ép oly kevés felelősségre vonható, mint akár a Pesten vagy Párisban székelő állomási főnök, miután se a vonat, se pedig a kis kocsi nem a kocsárdi állomástól indult ki.

A t. cz. közönség megnyugtatóására megemlítve legyen, hogy a vasuton a forgalomnak átadásától, egy rendes vonattal a legesekélyebb baleset se történt és az utazó közönség a legkisebb sérülést se szenvedte és hogy az egész személyzetnek annyi kötelességérzete van és ezen kötelességérzete a főigazgatóságnak legszigorúbb ellenőrzése által folytonosan oly ébren tartatik, hogy a névtelen cikkíró által állított szolgálati hanyagságok se a kocsárdi se a keleti vasutnak más állomásain nem jöhetnek elő.

Kocsárd, november hé 5-én 1872.

Kubin Emil,
állomási főnök.*)

NAPI HIREK.

Kolozsvár, november 7.

— A városi ünnepélyrendező bizottság a 12-ik órában belátta mulasztását a tegnap távirati uton az oktatásügyért, a pesti egyetemet, Csengeri Antal, Mészáros Ferenczet, Molnár Aladárt sat. az ünnepélybe részvételre, gr. Péchy Manó és Hajós János képviselői által fölkérte. Aligha nem későre érte föl a bizottság, s miután — mint lapunk tegnap fölemlíté — már köztudomásra jutott az az illoyalis határozat, mely szerint az egyetem tisztelőit főjünk meg a saját zsirunkban. Vajha a meghívottak hoznák az elkövetett hibát megjelenésük által legalább részben helyre.

— Szabó Károly és Deák Farkasnak tudományos kirándulásuk eredményéről szóló jelentéseik ma olvastatnak fel a magyar történelmi társulat ülésén. Szabó Károly a Késmárki bizottság működéséről tesz jelentést; Deák Farkas a gr. Csáky levelezésekről szól.

— Graef honvédtábornok s Inczédi Sámuel ezredes a vasárnap Déesen tartandó honvéd zászló szentelési ünnepélyen jelen lesznek. Beszédet Medgyes Lajos ev. ref. lelkész és Török Ferencz honvédszászados fognak tartani.

— Pável Mihály, újonnan kinevezett szamosújvári gör. kath. román püspököt Máramarosban, hol eddig püspöki helyettes volt, mindenféle kitüntetéssel halmozzák el kinevezetése alkalmából. Közölsőbb, mint írják, a megyei hatóság küldöttsége, különféle tisztikarok, a nagybányai papság, a lakosság küldöttei tisztelegtek az új püspöknek. Szaplonczay József kir. törvényszéki elnök és Mihálka László alispán ékes beszédekben üdvözlötték a körükből távozót, ki válaszában elnézőleg biztositá a vele rokonszenvezőket, hogy távolban is igaz barátok marad. Hitközsége, mely iránt a volt vikárius és új püspök valódi atyai szeretettel viseltetett, könnyezve búcsuzott el szeretett lelképásztortól.

— A cholera állásáról f. 6. november 5-én beérkezett napi tudósítások szerint: Budán november 35. újabb cholera eset merült fel, ehhez hozzászámítva az ápolás alatt maradt 107 egyént, az összes beteg létszám 142, ezek közül meggyógyult 1, meghalt 10 oct. 18-ától összesen megbetegült 329, kikből meggyógyult 115, meghalt 83, gyógykezelés alatt pedig

*) Az üdvözlést kötelességünknek tartók. De nézetünk szerint, ön nagyon kis különbséget tesz. ha a rendes vagy valamely rendkívüli vonattal történt a szerencsétlenség, minke megtörténtét a főnök ur is elismeri, de legkevésbé sem igazolja. Fölkérjük tehát t. tudósítókat, hogy jövőre is a legszigorúbban ítélje s közölje az ily menthetetlen gondatlanságból eredő eseteket. A főnök ur mentegődéskéhez csatolt 5 forintot átadtuk a kolozsvári árvaház pénztárának, Szerk.

maradt 131, A budai katonák között nov. 4-étől 5-éig megbetegült 2, ehhez gyógykezelés alatt maradt 37 az összes beteg létszám 39 ezekből meggyógyult — meghalt 2 gyógykezelés alatt maradt 37. Pesten nov. 4-étől 5-re újabb megbetegült 10, ehhez számítva az ápolás alatt maradt 12-öt, az összes beteglétszám 22 ebből meghalt 4 további ápolás alatt 18. A járvány kezdete óta összesen megbetegült 34 ebből meggyógyult 4, meghalt 13, további ápolás alatt pedig maradt 18. Fehérmegyében, Vereben 4 choleraeset merült fel, melyek egyike halállal végződött. Kassán: a cholera betegek száma egygyel szaporodott; 8 közül eddig 4 halt meg.

— A m. k. József műegyetem megnyitása f. hó 5-én történt kényuluczai helyiségében, Horváth Mihály, Toldi Ferencz, s több mások jelenlétében. A műegyetem volt rectora Steczek az évi jelentést adta elő. Elmondja mily nagy mérvben emelkedett ezen intézet, mióta az egyetemmel egyenlő szerkezetűvé lett. Most az új helyiségben minden facultás fel fog állíttatni A mult tanév végén volt 21 rendes, 8 rendkívüli, 9 magán tanár s 16 segédtanító, összesen 54 tanár, kik 81 tantárgyat adtak elő, melyek közt 54 kötelezett és 37 szabad volt. A műegyetem tanáraitól a mult évben 38 mű jelent meg. A hallgatók száma 511 volt, s köztük 479 magyar. A tanulók segélyegylete is gyarapszik lassankint. A könyvtár igen szépen gazdagodott s ma már 123 folyóirata is van. Ezen érdekes és örvendetes előadás után az új rector Conlechner tartotta megnyitó beszédét, a melyben főként a technikai tudományok történeti fejlődéséről szólt. A politechnikum új épülete egy nagy háromszögű két emeletes palotában igen czélszerűen van berendezve a tantermek magasak s világosak, a könyvtár és gyűjtemények számára igen szép helyiségek vannak átjártva. Nagy kár azonban, hogy a tudományos intézet — a mellette fekvő ronda utcák és kofapiacz által már első tekintetre sokat vesz kellemes benyomásból.

— Bölöni Mikó Károly, Nagy Sándorné a járvány áldozata lett Budán: négy évi boldog házasság után elköltözve, egy kis leányt hagyott hátra a lesújtott férj vigaszára.

— Victor Emanuel király az olaszországi árvíz károsultaknak 40,000 lírát ajándékozott magán pénztárából.

— A szász királyi pár arany lakodalmán a következő fejedelmi vendégek lesznek jelen: A német császár és császárné, a koronaherceg és az özvegy királyné, Lajos Károly osztrák főherceg, Károly Teodor bajor főhg., a mecklemburg-schwerini, oldenburgi és Koburg hgek, Koburg-Kohári Amália hgnő és Ágost hg., végül Wasa hg., a szász koronahgnő atyja. — Az olasz, belga és hollandi királyokat, Lónyay gróf, Nothomb báró és Rockhausen báró külön követek fogják képviselni. A királyi pár az ország részéről pompás ajándékokban fog részesülni, mire Dresdban 40,000 s Lipcsében 30,000 tallér gyűlt be.

— A szebeni munkás képző egyetel egy zongora megszerzése céljából folyó hó 2-án a „romai császár”-hoz címzett vendéglőben zenészi estélyt rendezett.

— A román kamarák a hivatalos „Monitorul” szerint nov. 15. vannak összehíva. Több tárgy, a birtok rendezés és egy hivatalbank létrehozása. És erre ugyancsak nagy szükség van, — mert — miként a „Poporul” állítja: az ország birtokosainak több mint 1/3 része fülél el van adósodva — és pedig idegeneknek!

— Oroszországban szorgalmasan folyik a rutifikáció műve. Így a Kaukasuson tul fekvő tartományok kormányzói legközelebb elrendelték, hogy a gymnasiumokban a honi nyelv teljes kizárásával egyedül az orosz nyelv használtassék.

— A „Times” egy levelezője a pápa egy nyilatkozatát közli, melyet állítólag egy Rómában időzött magas állású diplomata előtt tett. „Gyakran kérdeznek, mondá a pápa, vajjon távozom-e Rómából és a vatikánból s ha igen, mikor? Válaszom egyszerű: Addig nem távozom a vatikánból, míg oly idő nem következik, hogy maradásom miatt nem kormányozhatnám többé a katolikus világot. Azon hatalmasságok, melyek hozzám hívek maradtak, eddig még itt tartják követkeiket, kikben teljesen megbízom s kiknek köszönhetem, hogy szavaim a katolikus világ felé jutnak. De ha nem lehetnek többé bizonyos arról, hogy szavaim hiven eljutnak azokhoz, kik meghallgatni hajlandók, akkor kötelességem lesz távozni a városból.”

— Haynald Lajos kalocsai érsek a kalocsai férfitanítóképződei növendékek közül harminchármat részesít segély ösztöndíjban. E harminchárom növendék közül 19-en 15 frtot, 9-en 10 frtot, 5-ön pedig 5 frtot kapnak havonként, s így évenként összesen négyezer forintot fordít csupán ez egy intézet szegénysorsu növendékeinek kiképzésére a minden szépért és jóért áldozatrakész főpap.

— „A jövő század regénye” cím alatt Jókaitól új regény jelenik meg a „Hon” tárcájában, melynek előszavát a vasárnap tárcza közölte. Ebben nem csak a jövő század harezairól szól, de mond olyat is, mely a jelen napokat jellemzi. Többi közt így ír. S mentül könnyebben halmozódik a pénz a társadalom magaslatain, annál könnyebben omlik szét onnan a társadalom lapályaiiba. A királyoknak, főpapoknak, minisztereknek, bankároknak, főuraknak,

hadvezéreknek, népképviselőknek parasztjaik is vannak, nagyon sokan vannak: — eladó emberek, patentált csallók, köz-tolvajok, zsoldosok, hízlekedők, sinecuristák, sáfárok, engedményesek, kortesek, és szomjas, éhes néptömegek. Az aranyfolyamot elnyeli a homok, s lesz belőle mocsár. — S ha az aranyfolyamban elmerül a férfi jellem, hát a nő hová legyen előtte? A Phaeákok népe zsoldjába vesz mindent, s zsoldba ad mindent. A könnyen gazdagult élvhajász szolgálatába áll a szerelem, a művészet, a zene, a szobrászat, festészet, az irodalom. Foly az örök harez az erkölcsi élet alap s a társadalmi rohadás között.

— A londoni macska-kiállítás a kristálypalotában csinos és kellemes látványt nyújtott a mult hetekben az angol főváros különzeinek. Az épület központja és a márványmedence közt hosszú sorban világos, erős és kényelmes kalitkák nyultak el mind egyik vörös bársony vánkossal, porcellán vízmedencével ellátva, hátul pedig finom porond talajjal, hová a kiállított a közönség kíváncsisága elől elvonulhasson. A kalitkákban 285 macska foglalt helyet, melyek kényelmére és biztonságra a legbámulatosabb és a legelmezőbb intézkedések történtek, élemezésükről szintén bőkezűen volt gondoskodva s a 285 macska husz gallon tejet és husz font húst kapott naponként. A kiállítás szamos külföldi s különösen keleti macska is volt látható a legszebb fajtakból. Volt egy sárgafejű csisko, egészen tigrishez hasonló vadmacska is Délamerikából, mely nagymérvben leköltötte a látogatók figyelmét.

— Petőfi fia. Halmiból írják, hogy ott legközelebb nagy feltűnést okozott egy csinos fiatal ember, kit a városka lakói elhalmoztak vendégszeretettel. Igen illedelmesen viselte magát s örökösen atyjáról, a nagy Petőfiről beszélt, kinek életéből sok érdekes epizódot hozott nyilvánosságra. Megnyerő magaviselete s az atyja iránti kegyelet a legelőkelőbb házakhoz nyitott számára utat s mindenütt a legnagyobb szívesseggel és vendégszeretettel fogadták, mint egy nagy ember fiát, ki nemzetének dísz és fényt kölcsönzött. S a fiatal ember jól is látszott magát találni e barátságos városka falai közt, míg egy idegen ur föl nem világosítá a vendégszerető házigazdákat, hogy Petőfi egyetlen fia Zoltán, már két év előtt meghalt, s hogy e fiatal ember nem más, mint egy M.-Szigetről nem rég eltávozott pinczér.

— Merénylet Viktor Emanuel király ellen. Nápoly lakosságát most egy a király ellen megkísértett merénylet híre tartja izgatottságban; legújabb tudósítások szerint a dolog valósággal így áll: A nápolyi nemzetőrség egy dobosa közelebb jelentkezett Matterazzo tábornoknál, a nemzetőrség parancsnokánál s egy írást mutatott, melyet állítólag a muncipális palotában talált, hol a nemzetőrség parancsnoksága szállásol. Ez írás meglehetősen zavarossággal egy a király ellen intézendő merényletről szolt s néhány személy meg is volt nevezve, mint a kiknek a merényletet végre kellend hajtani. A dobos, egy volt velencei katona, nagyban büszkélkedett e fölfedezés érdemével s megfelelő jutalmat kívánt, de midőn a dolgot kissé közelebből megvizsgálták, kislűt, hogy az összeesküvők gyanánt megnevezett személyek nem is léteznek s így az egész merénylet csak a dobos költeménye. Szigorú vallatás alá vonták a dobost, de ez macacsul a mellett maradt, hogy ama írást az említett helyeken találta; nem tehetnek vele tehát semmit s mindenkinek tetszésétől függ, hinni vagy nem hinni az összeesküvés lezárását. Mivel pedig a nápolyiak nagyon szeretik a borzadályos rémtörténeteket, természetesen, hogy most az egész városban nincs szó másról, mint a király ellen czélzott, de szerencsésen megbíusított merényletről.

— Mészöly Géza jeles tájfestőnk e napokban tért vissza alföldi utjáról a magyar fővárosba, honnét számos tanulmányt hozott magával, melyek tárgyai egytől egyig a magyar alföld jeleneteiből vannak véve. A művész e hó 5-én hagyta el Pestet s néhány napig Fejérvárt anyjánál időzött, egyenesen Münchenbe rándul, hol vagy 8 hónapot szándékszik tölteni. Ott fogja egyszersmind magyar motívumait kidolgozni, melyek nagyobb részét már előre rendelték meg bécsi műárosok a világkiállítás számára.

— Napoleon excsászárról egy londoni hirlap következő újságol: Hirtelt közelebb, hogy a francia kormány Napoleon császár ellen négy millió franknyi követelést támasztott, mert a háború kitörése idejében az állampénztárból ily összeg előlegeztetett a császár civillisztájá javára. A kormány ez összeg behajtása végett leakarta foglalni azon házakat, melyek most Pietri és Rouher birtokában vannak s tudatta ez urakkal, hogy házaikat az excsászár tulajdonának tekint. A lefoglalás azonban elmaradt, mert Napoleon utalványt küldött a négy milliónyi követelés kiegyenlítésére. Együttal azonban meghagyta a kérdéses házak eladását is.

KÖZGAZDASÁG.

Vasuti politikánk.

— Északgy Károly felolvasása a magyar mérnök-egylet gyűlésén. — (Folytatás.)

E szerint tehát készen volnánk mind a szennzállal, mind a reklámmal s most keressük föl újra a konzortiumokat, melyek az állam elhatározását ide-

ges nyugtalansággal várják. Most az állam határoz — egyik előterjesztvény el van fogadva, a többi elutasítva.

Sok füstbe ment remény és kilátás sustorgó gőze közt gazdája van a rókának, mely ha tán kisé megvedlett is, de ép bőrrrel van a mediumra, a piacra állítva. Más szóval, a gereben szálkái közül egy kinövi magát kemény szeggé, a többi filibusz-szá lett. Most hagyjuk békével e szegyet, míg tovább beszélgetünk, az alatt különben is nyársasá nővi ki magát, mely aztán sok mindenféle megkoppasztott szelid és vad állatot nyársra szed.

Előttünk állnak most a győzelmes arccal mosolygó alapítók.

Sietnek, hogy egyrészt a társaságot megalapítsák és másrészt a már theoriában kiteremtett pénzt a teendőkhöz képest a kivitelre biztosítsák.

Az engedély után való vasutépítésnek is megvan azon két almódja, mint az állami sajátépítésnek, t. i., hogy vagy közvetlenül maga épít, vagy kiadja fővállalatra.

A pénzügynek is kétféle rendezése lehet, az egyik szerint maga a társaság közvetlenül saját részvénnyétekét fekteti az építésbe, és legfőbb az emisszió kezelését, de ezt sem mindenkor, bizza valamely pénzügyre, — a másik szerint, az egész pénzügy kezelését átadja valamely pénzügyre, mely aztán bizonyos regulatívum alapján, esetleg repartitzió szerint adogatja az építkezési költségeket.

Midőn tehát mind az építésnek, mind a pénzügynek ennyiféle alakja lehet, elgondolható, hogy e különböző alakok összeállítása hanyféle, és mily bonyolított kombinációkat enged meg.

Már ezen bonyolodottság kitünteti, hogy ezen alakok állnak legtávolabb az egysz rüegtől s e miatt zavar, és összeütközés nélkül alig járhat le magukat.

(Folyt. köv.)

Kimutatás.

Az iparos kölcsön pénztár october havi üzlet forgalmáról.

Bevétel.

Szeptember horól áthozott 1479 frt. 32 kr 54, tagtól beállási igatásdíj 27 frt. Betételekbe 21358 frt. 21 kr. Váltó utáni visszafizetésbe 50084 frt. 6% kamatba 1149 frt. 8 kr. 1% leh fel -és váltó díjba 200 frt. 87. kr. Bélyeg díjba 57 frt.

Összesen 74356 frt. 38 kr.

Kiadás.

247 izben kölcsön 58739 frt. A tagoknak visszafizetődött 15213 frt. 83 kr. Bélyegzett váltóra 57 frt. 90 kr. Irodai személyzet díjába 50 frt. Pénztár maradék egyenleg 205 frt. 65.

Összesen 74356 frt. 38 kr.

Oktober havi forgalom térszen 148417 frt. 11 kr. Kolozsvárt, okt. 31-én 1872.

Krémer Ferencz Mamieza János
elnök. pénztárnok.

Tömösváry,
könyvvezető.

Felelős szerkesztő: Szász Béla.

Nyilttér.)*

Perl fogorvos

ajánlja magát a t. cz. fogfájásban szenvedő közönségnek mindennemű fogorvosi műtét gyors s fájdalommentes végrehajtására, továbbá mesterséges fogak s légnymatu fogsorok legújabb amerikai módszer szerinti fájdalom nélküli behelyezésére, fogtő eltávolításra nélkül.

Idegéneknek egy fogat egy óra mulva, egy egész fogsort egy nap alatt készítek.

Fogorvosi műtermem a Nemzeti szállodában 7 szám alatt van.

Rendel d. e. 9—12 ig, d. u. 2—5-ig.

Biasini gyorskocsi menetrendje

1872 november 2-től:

Kolozsvárról, Szamosújvárra és Deésre és vissza indul naponta kétszer.

Kolozsvárról reggeli 8 órakor és délután 1/2 3 órakor.

Déésről Kolozsvárra reggeli 6 órakor és délután 1 órakor. — Kolozsvárról 1 személy első közbelső coupéba Szamosújvárig 2 fr. 30 kr. hátulsó coupe és imperial 1 fr. 70 kr. Déésig 3 frt. — és 2 frt. 50 kr.

Bármi viszonyok jöjenek közbe ezen fentebbi árak folytonosan megmaradnak, felyebb hágtatni nem fognak sem miszin alatt, az intézet igazgatóságának nem célja az utazó közönség iránt háládatlan lenni, mert jelszava sebes, olcsó és kényelmes közlekedés.

Kolozsvárról Tordára Felvinczre naponta kétszer, reggeli 3, és délután 4 órakor. 1 hely ára Tordáig 2 frt. — Felvinczig első és közbelső coupe 4 frt. hátulsó és imperial 3 frt. 50 kr. — Minden utas 30 font szabadpöngyázt vihet magával. Az imperial ülőknek több új Búndát kelttetett az intézet, egész vonalokra 50-50 kr. díj mellett használhatni egyes utra.

Kolozsvárt, november 2-án 1872.

Kibédi Biasini Domokos

*) E rovat alatt közöltékért csupán a rajtíthatóság rányátan vállal felelősséget a Szerk.

Nem hivatalos.

(42—52)

Váltó-ekék,
Törökbuza-fejtők,
Szóró-rosták,
Vasekék,
Vasboronák,
Szecskavágók,
Répavágók,
Eketaligák,

Készen kaphatók **JANKO VINCE**
gépgyárban Kolozsvártt külső-tordateczában.

(421) (1—6)
Eladó kereskedés
Kolozsvártt.

SÁROSY ELEK fűszer és vaskereskede-
dése igen kedvező feltételek mellett eladó.
Értekezhetni özvegy Sározy Eleknél.

Ajánlkozás.

Alólirt, ki már több év óta mindig előkelő uri házaknál szolgáltam
s a magyar és német nyelvet beszélem, valamely uri háznál szolgál-
latot keresek, egyszersmind ajánlom magamat a legújabb feltalálás szerinti
szoba padlázat fényesítésére.

(3—3)
Takács Mihály, Pestről.

Értekezhetni Kolozsvártt, Széchenyi-tér 42. házszám alatt.

(301)

VICTORIA

biztosító társaság Kolozsvártt

(alapítva 1865-ben)

melynek biztosítéki alapja az 1871-ki zárlat szerint törzs- és tartajék
tökében s évi bevételekben

öt milliót

halad, köztudomásra hozza hogy az idei

takarmány és gabona biztosítási üzlet

megnyilván, ezen osztályba vágó minden biztosítási ajánlatok
elfogadtatnak.

Biztosíthatók pedig tűz ellen mindennemű **takarmányfé-
lék és gabonák**, szabadban vagy fedél alatt, boglyákban, asz-
tagokban vagy magtárban. Elcséplés után a biztosítás a magra és
tovább foly, ha az iránt jelentés tétetett.

Az **épület** biztosítási osztálynál kiváló figyelembe ajánltatnak a
„Victoria” által életbe léptetett:

„**társas-, árva vagyon- és egyházi biztosítás**”
mire nézt külön, rendkívül kedvezményes, díjszabások vannak meg-
állapítva.

Házi berendezések, mint **butor, fehér-, ágy-, ruhanemű**
stb. különös kedvezményben részesülnek a biztosításnál.

Ezeket kívül is biztosítás nyújtatik mindennemű lak- és gazdasági
épületekre, gyárakra, malmokra, vasúti építkezésekre, kereske-
delmi raktárakra, boltokban levő cikkekre, nyers és feldolgozott
anyagokra stb. tűzvilágcsapás, rombolás, robbanás és kihurezolkó-
dás veszélye ellen

Egyszersmind felhivatik a t. közönség

életbiztosítási

ajánlatait is a „Victoria”-nál tenni meg, mely minden irányu módozatai-
ban a legnagyobb előnyöket nyújtja.

Bővebb felvilágosítással, átnézeti könyvekkel, a díjak iránti tájé-
kozással szolgál a társasági felügyelők s vidéki ügynökségek

a „VICTORIA” biztosító társaság vezérigynöksége Kolozsvártt.

Wagner.

Szász.

Uj naptárak 1873-ra

STEIN JÁNOS könyvkereskedésébe Kolozsvártt

most érkeztek s kaphatók:

KÖZHASZNÚ

Erdélyi Képes Naptár

1873-dik közönséges évre.

Különös tekintettel a vásárok hibátlan kiadására.
Sok képpel, tanulságos és mulattató olvasmányokkal.

Ára 26 kr.

Falusi gazda naptára 1873. Szerkeszti dr. Farkas Mihály. IX. évfolyam.

Ára 80 kr.

Kossuth naptár 1873. Szerkeszti Honfi Tihamér. III-dik évfolyam.

Ára 40 kr.

A népszámláló naptára 1873. A magyar nép számára. Szerkeszti Áldor

Imre. Ára 40 kr.

Balpárti nép-naptár 1873. Balpárti polgártársai számára. Szerkeszti Vas-

gyuró Tamás. III. évfolyam. Ára 50 kr.

Lidércz naptár 1873. XII. évi folyam. Ára 60 kr.

Istvánbácsi naptára 1873. Alapítá Májer István. XVIII. évi folyam.

Ára 50 kr.

Protestáns uj képes naptár 1873. Szerkesztette Dömötör János. Uj

folyam. Első év. Ára 50 kr.

Magyar nők naptára 1873. Szerkeszti Beniczky Irma. V-dik évfolyam.

Ára 60 kr.

A magyarnép naptára 1873. Szerkeszti Tatár Péter. Ára 25 kr.

Ifjusági naptár 1873-ra. Szerkeszti K. Beniczky Irma. Ára 50 kr.

Színházi naptár 1873. Ára 80 kr.

Nevezzünk. Uj humorisztikus naptár 1873. IV. évfolyam. Ára 40 kr.

Barátfülek naptára 1873-ra. Szerkeszti Papramorgó. Harmadik év-
folyam. Ára 50 kr. Ugyanaz, bővített kiadás, függelékkel: Magyar-
ország teendői a csatlatlanság kimondása után. Ára 80 kr.

Csodabogár naptár 1873. Tele irta s pingálta Bogarász Kukukk.
Ára 60 kr.

Kis nemzeti naptár 1873. Szerkeszti Tatár Péter. Ára 18 kr.

Dr. Joh. Nep. Vogl's Volks-Kalender 1873. XXIX. Jahrgang. Ára 65 kr.

Humoristisch satyrischer Figaro-Kalender 1873. Redigirt v. C. Sitter.
Ára 25 kr.

Ugyan csak

Melyik a legjobb gyógyszer?
Mivel óvjuk meg magunkat a cholera ellen!
Mit tegyünk, ha elkapjuk?
STEIN JÁNOS
könyvkereskedésében
KOLOSZVÁRT
kapható:
ERDÉLY
határához
is közeledik!
Máramarosmegye
tiszaölgy járásában is kiütt!
Ez a kérdés, s megint ez a kérdés!

BOROK ÁRAI

Karvály Gyula fűszer- és csemege

üzletében:

		frt	kr.
Asztali bor kupás cylin- derben	1 kupa	—	48
Grinzingi bor kupás üveg	1 kupa	—	60
Grinzingi bor 1/2 kupás	1 üveg	—	30
Budai vörös bor 1/2 kupás	1 üveg	—	60
Budai vörös bor 1/4 kupás	1 üveg	—	32
Egri vörös bor 1/2 kupás	1 üveg	—	70
Egri vörös bor 1/4 kupás	1 üveg	—	37
Bakator bor 1/2 kupás	1 üveg	—	60
Bakator bor 1/4 kupás	1 üveg	—	32
Neszmélyi bor 1/2 kupás	1 üveg	—	70
Neszmélyi bor 1/4 kupás	1 üveg	—	37
Rizling 1/2 kupás üvegben	1 üveg	—	80
„ 1/4 kupás üvegben	1 üveg	—	40
Francia pezsgő Röderer & comp. Rheims	1 üveg	4	50
Francia pezsgő Giber & comp. Rheims	1 üveg	4	—
Francia pezsgő Vix Bara	1 üveg	3	75
Magyar pezsgő	1 üveg	1	40
Muscat Lunel	1 üveg	1	20
Scherry, Madeira, Op- porto, Malaga	1 üveg	3	25

Kupás és 1/2 kupás üvegek 10 kr. és a fertályos üve-
gek 7 krba számíttatnak és ugyanez árakban
visszavétnnek. (352) (21—25)

GÖZCSÉPLÉSI FELHIVÁS.

(379)

(5—6)

Alólirtak egész tisztelettel tudomásra hozzák a nagyér-
demű földbirtokos és haszonbérlo közönségnek, miszerint

hat gőzcséplő gépeket, melyek az országnak különböző
helyeiben működnek,

a felyállalt munkák bevégezte után ha még valaki igénybe
venni kíváná,

**Erdélynek bármelyik részében cséplés végett
átengedik,**

sziveskedjék csipeltetési szándékát alólirtakhoz mentől előbb
megtenni. **Feltételeink előnyösök és nagyon
kedvezők.**

Kolozsvárt, október 7-én 1872.

BEREI és MERZA.

